

ESIMENE PEATÜKK

REEDE KESKÖÖST LAUPÄEVA HOMMIKUNI

See algas nii, nagu algavad kõige suuremad tormid: alguses lihtsalt värin õhus, helivõbelus, nii kaugel ja nõrk, ja ometi nii kurjakuulutav, et kõrv, mis oli küllalt erk seda tabama, muutus hetkega valvsaks ja lülitus ümbritsevatest helidest välja, et pingulduda jälle seda kuulma ja aru saada, mis sorti ohuga tegemist on. Vend Cadfaelil oli jänese kuulmine, terav ja erk. Ta oli märganud rüselust ja kisa, esialgu küll kindlasti veel linna juures Severni jõge ületava silla teises otsas, ning tardus tikksirgena ja vaikselt kuulutama.

See oleks võinud olla üsna süütu heli, või kuigi ehk saagihimust kantud, siis ometi loomulik nagu jahti pidavate öökullide kauged huiked või oma öistes valdustes varitseva isarebase kiskjalikud haugatused. Cadfaeli kõrv oli eksimatult kinni püüdnud jahikära raevuka tooni. Ja isegi jäägitult palvuse retsiteerimisse süvenenud kantor vend Anselm vääratas hetkeks ning eksis noodiga, kuid püüdis siis jälle viisi kinni ja kutsus oma meeled karmilt korrale.

Sest ei võinud ju ometi miski häirida kesköist palverii-tust ses leebes kevades, napilt neli nädalat pärast üles-tõusmispühi issanda aastal 1140, mil Shrewsbury ja kogu ümbruskond võis nautida rahupõlve kuninga kaitse all, mis tahes võimuvõitlus ka kaugemal lõunas poleks mölla-nud kuninga ja keisrinna – trooni pärast rivaalitsevate nõ-bude vahel. Talv oli olnud tõeliselt karm, kuid õnneks oli ta nüüd läbi, esimesel ülestõusmispühil oli säranud päike ja jäänudki paistma, soodsat ilma täiendas vaid kerge ja harv vihmabini. Ainult lääne pool Walesis olid rängad kevadvihmad jõe taset kergitanud. Kevad töötas tulla ilus, linn nautis karmi, kuid õiglase šerifi valitsust ja mõistliku linnapea ning linnanõukogu kindlameelset kaitset. Neil kodusõja päevil oli Shrewsburyl ja tema ümbruskonnal piisavalt põhjust tänada Jumalat ja kuningas Stephenit suhtelise rahu eest, mis seal valitses. Kindlasti mitte siin ei pidanud miski häirima kloostri rahus peetavat ööpalvust. Ja ometi oli vend Anselm hetkeks vääranud.

Hämaral kooripealsel, mida kogudusealtar osaliselt kiri-kulöövi eest varjas ja mida valgustasid ainult altari ees lak-kamatult põlev igavene tuli ning pealtari küünlad, paistsid oma kirikupinkides seisvad vennad puukujudena, üksteisele sarnaste varjudena selles eatas ja hubasuseta hämaruses. Kõrge kirikulööv, sammaste ja seinte kivikõva pind püüdsid vend Anselmi hääle kinni ja muutsid selle kõrgel õhus hõlju-vateks maagilisteks helideks. Taamal, kuhu küünlavalgus ei ulatunud ja kus varjud lõppesid, oli pimedus, öö nii seespool kui ka väljas. Heatahtlik öö, mahe, liikumatu ja vaikne.

Siiski mitte päris liikumatu. Õhu värelus muutus vaik-seks, kuid katkematuks üminaks. Kooripealse sissepääsust

paremal, õlgkatuse all liigatas abt Radulfus korraks oma pingis. Vasakul kahises korraks prior Roberti rüü, väljendades pigem pahameelt ja etteheidet kui rahutust. Ainult õige väike rahutusevirvendus käis vendade ridadest läbi, siis oli jälle kõik vaikne.

Kuid rüsinahelid tulid lähemale. Veel enne, kui nad muutusid piisavalt valjuks, et tähelepanu nõuda, võis neis ära tunda viha, ähvarduse ja ohtliku erutuse, mis kõik kuuluvad jahipidamise juurde. Näis, nagu oleks jaht jõudnud punkti, kus jälitajad on saagi viimase piirini ära väsitanud ja küttide ring tõmbub tapmiseks koomale. Juba sellelt kauguselt oli selge, et kellegi elu on ohus.

Hääled tulid lähemale, nüüd juba väga kiiresti, ja neid polnud enam võimalik ignoreerida, kuigi kantor jätkas vapralt palvuse eestvedamist, tõstis häält ja kiirendas tempot, et segajaid summutada. Nooremad vennad ja noviitsid nihelesid rahutult, isegi sosisklesid, pooleldi põnevil, pooleldi hirmul. Üminast oli saanud raevukas summutatud mana, otsekui parvleksid hüglaslikud mesilased soovimatu sissetungija ümber. Koguni abt ja prior kumardusid ettepoole, valmis pinkidest tõusma, ning vaheatasid hämaruses küsivaid pilke.

Visa jumalakartlikkusega intoneeris vend Anselm laudese esimese fraasi. Kaugemale ta ei jõudnud. Kiriku läänepoolses otsas paiskus riivistamata suur kirikuuks äkitselt lahti, raksatas vastu seina ja miski nähtamatu tormas ragnal ning lõõtsutades piki löövi edasi, põigeldes ja komistades ja püüdes seinte ning sammastega kokkupõrkamist vältida, hingeldades, otsekui oleks ta juba poolsurnuks jooksutatud.

Nüüd olid kõik vennad jalul. Nooremad töid kuulda-vale kohkumis- ning jahmatushüüdeid, üksteist nügides ja kõheldes, mida nüüd ette võtta. Abt Radulfust tema oma valdustes sellised kõhklused ei kammitsenud. Ta hakkas liikuma, kiiresti ja jõuliselt, haaras lähimast küünlajalast küünla ning astus kogudusealtari tagant välja pik-kade, kiirete sammudega, mis mungarüü ta selja taga voogama panid. Abtile järgnes prior Robert, kes oma väär-rikusest teadlikumana aeglasemalt tegevuspaigale jõudis, ning tema järel äreval rüsinal kõik teised vennad. Veel enne, kui vennad löövi alla jõudsid, oli kuulda valju või-dukat hüüet ja tosinat jahikirest pööraste kehade rabele-mist ning rüselust, kui tagaajajad oma saagi järel lääne-poolsest uksest sisse tormasid.

Vend Cadfael, kes oli kunagi olnud nii harjunud öiste häiretega nii maal kui ka merel, oli oma pingist lahkunud abtiga ühel ajal, kuid peatus, et võtta kahe küünlaga küünlajalg teed valgustama. Prior Robert oma täies hiilgu-ses oli juba tõkestanud tee altarist paremal pool, liig ülik-lik, et kiirustamisega oma kaunist hõbedast pead sassi aja-da. Cadfael läks vasakult poolt ümber altari ja jõudis enne priorit löövi alla, hoides küünlajalga enda ees nii relvana kui ka valgustuseks.

Selleks ajaks parvlesid jahilised juba sisse, oma veerand linnaelanikest, ja mitte just see parem veerand, kuigi ehk ka mitte kõige halvem – korralikud käsitöölised ja kaup-mehed rüsesid kõrvuti rahvarämpsuga, kes oli alati val-mis mis tahes mäsus osalema, ning kõik olid otseku arust ära, kas joogist või erutusest või mõlemast korruga, ja nõudsid verd. Ja verd oligi juba valatud ning see muutis

põrandaplaadid libedaks. Kolmel altarini viival astmel lebas abitud keegi õnnetusehunnik, kukil trobikond jalgedega trampivaid ja kätega vehklevaid vaenlasi, kes teda nii rusikate kui ka jalgadega tagusid. Õnnekombel läks küll rüselemise tõttu enamik hoope märgist mööda. Kõik, mida Cadfael ohvrist nägi, olid kõhnuke käsivars ja rusikas, vaevalt suurem kui lapse oma, mis ulatus kaosest välja, et elu eest altarilina ääre külge klammerduda.

Abt Radulfuse auväärne, sale, jõuline pikk kogu, mida kroonisid kõhn nägu ning hiilgav tonsuur, lehvis ümber altari, suitsev küünal käes, laksatas mungarüü äärega otsekui piitsaga vastu lähemate ohvri ümber kükitavate ründajate loomastunud nägusid ja astus oma pika luise jalaga kaitsvalt üle altari ääre külge klammerdunud olendi.

«Eemale, matsid! Pühaduseteotajad, lahkuge sellest pühapaigast ja häbenege! Taganege, enne kui ma teie hinged igavesse hukatusse mõistan!»

Radulfusel polnud vaja häält tõsta, polnud vaja muud kui oma hääl lihtsalt valla päästa nagu nuga tupest, ja juba lõikas see häältepominast läbi nagu juustust. Mehed taganesid, otsekui oleks abti ligiolek kõrvetanud, kuid nad ei läinud kaugemale, ainult kõrvetavast lähedusest eemale. Nad hüplesid ja kõhklesid ja käratsesid põlglikult ja kaeblikult, kuid hoidusid taevaseid vägesid proovile panemast. Nad tõmbusid eemale haletsusväärsest inimvarest, kes lamas näoli altariastmetel, räpane, kortsus ja verine ja mitte suurem kui viieteistaastane poiss. Lühikesel heitunud vaikusel hetkel, enne kui mehed hüüdsid välja oma süüdistuse tema vastu, võisid kõik juuresviibijad kuulda, kui kramplikult, raskelt ja häälekalt poiss hingas, et eluvaim sees püsiks, nii

et see ähvardas peaaegu ta haprad kondid murda. Linakarva juuksed olid tolmused ning altarilinal, millesse poiss nii meeleheitlikult klammerdus, paistsid verepiisad. Kõhnad käed ja jalad olid vastu kivipõrandat surutud, otsekui sõltunuks ta elu sellest. Kui ta ehk suutiski rääkida või pead tõsta, oli tal veel piisavalt aru peas, et seda mitte üritada.

«Kuidas te julgete jumalakoda rüvetada?» nõudis abt meestele süngelt otsa põrnitsedes. Talle polnud märkamata jäänud terase välgatus turske mehe käes, kes püüdis vaikselt minema libiseda, et salamisi ohvriga arved õien-dada. «Pane see nuga käest, või su hinge tabab needus!»

Hingetõmbepaus sütitas meeste viha uuesti põlema. Vähemalt tosin neist tõstis häält, õigustades iseendid ja süüdistades tagaetavat, kuid seda nii läbisegi, et naljalt ühegi sõna tähendus selgeks ei saanud. Radulfus tõstis ähvardavalt käe, mispeale käratsemine vaibus pominaks. Cadfael, märgates, et noaga mees oli noa kõigest ära peit-nud, seisis kindlalt mehe ja tema ohvri vahele ja sirutas küünlajala hoogsalt kena tiheda habeme poole.

«Rääkige ükshaaval, kui teil vähegi midagi olulist öelda on,» käskis abt. «Teised, olge vait. Sina, noormees, astusid vist ette...»

Noormees, kes oli oma toetajaskonnast sammu ette astunud ja kelle eesõigusi teised näisid tunnustavat, tuli lähemale, näost punetav ja ilme tähtis – mees, keda poleks arvanud kohtavat südaööl inimjahti pidamas. Ta oli pikk, hea kehaehitusega ning enesekindel, pisut liiga teadlik oma kenast näost ning väga elegantne oma pidulikus riietuses, kuigi tema parim mantel oli nüüd tagaajamisest veidi kortsunud ja korratu ning nägu tublist hulgest joo-

dud veinist punane ja loppis. Ilma selle veiniklaasist ammutatud julguseta poleks ta isand abtile nii jultunult vastu astunud.

«Isand, ma kõnelen kõigi eest. Me ei kavatsenud kloostri või sinu vastu, isand, lugupidamatust üles näidata, kuid me soovime selle mehe täna öösel sündinud röövmõrva eest kinni võtta. Mina süüdistan teda! Kõik siin võivad mu sõnu kinnitada. See mees tappis mu isa ja tegi tema raha-laeka tühjaks ja me oleme tulnud teda kinni võtma. Nõnda et sinu loaga, isand, vabastame teid temast.»

Polnud põhjust kahelda, et just seda oleksid nad teinud. Radulfus jäi oma kohale ja vennad hoidusid tema lähedusse, et inimbarjäär tihe püsiks.

«Ma arvasin, et kuulen sinult vabandust selle sissetungi pärast,» ütles abt teravalt. «Mida tahes see mees teinud on või ei ole, ei valanud igatahes tema siin kirikus, otse altariastmetel verd ega tõmmanud nuga välja. Ta võib olla mujal vägivaldategusid sooritanud, aga mitte siin – siin on ta ise vägivalda ohver. Teie kõik, kes te siin meie rahu rikute, olete süüdi pühaduseteotuses. Teil oleks parem oma hingeõnnistusele mõelda. Ja kui teil on selle mehe vastu seaduslik kaebus esitada, siis kus on seaduse esindajad? Ma ei näe teie seas ühtki kohtuteenrit. Ma ei näe ka linnapead, kes võiks vähemalt linna huve esindada. Ma näen siin pööblit, kes on seaduse ees sama suur süüdlane nagu mis tahes röövmõrtsukas. Nüüd kaduge siit ja palvetage selle eest, et teie süütegu andestataks. Mis süüdistusi teil ka esitada poleks, tehke seda kohtu ees.»

Mõned meestest olid selleks ajaks vaikselt tagasi tõmbunud, kainenunud ja oma sissetungi üle järele mõelnud